

Ivana Radisavljević*

SUBJEKTI PREKRŠAJNE ODGOVORNOSTI U PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

Autorka u radu izlaže osnove učenja o subjektima prekršajne odgovornosti u pravu Republike Srbije. Ova materija regulisana je odredbama Zakona o prekršajima iz 2013. Zakon poznaje dve kategorije prekršajno odgovornih subjekata: fizička lica u širem smislu i pravna lica. Odgovornost fizičkih lica je subjektivna i njen je osnov krivica. Krivica se sastoji od tri konstitutivna elementa: uračunljivosti, umišljaja i nehata i svesti o protivpravnosti. Pravna lica sa druge strane odgovaraju po principu objektivne odgovornosti, koja počiva na propuštanju nadzora ili kontrole u slučaju izvedene odgovornosti, odnosno na nedostacima u organizaciji u slučaju autonomne odgovornosti. U radu se daje prikaz osnova i uslova odgovornosti obe kategorije prekršajno odgovornih subjekata. Prikazana su zakonska rešenja, kao i doktrinarni stavovi. Takođe, predstavljene su i odluke sudova iz materije prekršajnog prava, ali i pojedine odluke iz krivičnopravne materije, koje zbog bliskosti ove dve pravne discipline mogu biti od značaja za pravilno razumevanje i tumačenje instituta prekršajnog prava.

Ključne reči: prekršaj, prekršajna odgovornost, fizičko lice, krivica, pravno lice

1. UVOD

Razvoj prekršajnog prava u Srbiji poslednjih nekoliko decenija podrazumevao je njegovo približavanje krivičnom pravu kako u pogledu instituta materijalnog prava tako i u pogledu pravila postupka. Iako pravna priroda prekršaja nužno uslovljava da se oni smatraju svojevrsnom mešavinom krivičnog i upravnog neprava,¹ ipak se može reći da je „prekršaj neki oblik krivičnog dela

---

* Ivana Radisavljević, MA, asistentkinja na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu; ivana.radisavljevic@ius.bg.ac.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1445-7071>

¹ Mrvić-Petrović, Nataša, *Pojam prekršaja*, ur. Bobar, Katica, Novine u oblasti prekršajne prakse, IP Glosarijum, Beograd, 2006, str. 59–60.

u malom“.² U suštinskom smislu to se vidi iz načina definisanja instituta opšteg dela (nužna odbrana, krajnja nužda, krivica, saučesništvo, pokušaj i dr.), dok se u odnosu na pravila postupka izričito propisuje i shodna primena odredaba Zakonika o krivičnom postupku.³ Naravno, njegova bliskost sa administrativnim pravom nije mogla biti u potpunosti napuštena, pa je tako zadržana mogućnost da organ uprave kroz izdavanje prekršajnog naloga, koji se dostavlja primenom pravila opšteg upravnog postupka, izrekne kaznu za prekršaj, često se govori o podeli prekršaja na krivičnopravne, upravne i slično.⁴

Opšti deo materijalnog prekršajnog prava, kao i pravila postupka, regulisani su Zakonom o prekršajima (u daljem tekstu: ZOP), koji je donet 2013.⁵ Posebni deo, odnosno pojedini prekršaji, rasuti su u velikom broju zakonskih i podzakonskih propisa.⁶

2. OPŠTE NAPOMENE O POJMU PREKRŠAJA I PREKRŠAJNE ODGOVORNOSTI

Opšti pojam prekršaja određen je u čl. 2. ZOP-a. Prekršaj je protivpravno delo koje je zakonom ili drugim propisom nadležnog organa određeno kao prekršaj i za koje je propisana prekršajna sankcija. Iz navedene definicije da se zaključiti da se zakonski pojam prekršaja sastoji iz sledećih elemenata: delo, protivpravnost, predviđenost prekršaja u zakonu ili drugom propisu i predviđenost prekršajne sankcije. Iako zakonodavac kao element prekršaja izdvaja *delo*, za koje je opšteprihvaćeno da se sastoji od radnje, posledice i uzročne veze između njih, u nauci se ističe da treba uzeti da je noseći pojam prekršaja ipak *radnja*, a ne delo, budući da su prekršaji prevashodno delatnosni delikti,

---

² Pihler, Stanko, *Osvrt na odredbe o prekršajnoj odgovornosti i prekršajnim sankcijama u novom Zakonu o prekršajima RS*, ur. Bobar, Katica, Novine u oblasti prekršajne prakse, IP Glosarijum, Beograd, 2006, str. 41.

³ Službeni glasnik RS, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 – odluka US i 62/2021 – odluka US.

⁴ Interesantno je da u Vrhovnom kasacionom sudu (najvišoj sudskoj instanci, čiji naziv zbog nedavno usvojenih ustavnih promena treba da bude promenjen u Vrhovni sud) o zahtevu za zaštitu zakonitosti u prekršajnoj materiji odlučuje „specijalizovano veće za upravnu materiju“, koje izvorno ima dva člana, dok se preostali članovi određuju iz reda sudija koje su raspoređene u Krivičnom odeljenju (Godišnji raspored poslova sudija u Vrhovnom kasacionom sudu za 2022. godinu, <https://bit.ly/3LngrBm>, str. 4, 10. 5. 2022.).

⁵ Službeni glasnik RS, br. 65/2013, 13/2016, 98/2016 – odluka US, 91/2019 i 91/2019 – dr. zakon.

⁶ Procenjuje se da se radi o više od sto zakona i još više podzakonskih akata. V. Tukar, Mirjana, *Državna reakcija u sankcionisanju učinilaca prekršaja: sadašnje stanje i moguća rešenja*, ur. Kron, Leposava, Kriminal i državna reakcija: fenomenologija, mogućnosti i perspektive, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2011, str. 378.

odnosno da njihovo biće retko sadrži posledicu.⁷ Međutim, u teoriji ima mišljenje da radnja, iako je u definiciji posebno izdvojena, suštinski nema samostalno mesto u strukturi prekršaja budući da (za razliku od krivičnog prava) zakonodavac ne poznaje samostalne osnove isključenja prekršajne radnje, kao i zbog činjenice da je pravno lice koje radnju ne može preduzeti izvršteno u subjekte odgovornosti.⁸ Postojanje *protivpravnosti* podrazumeva zapravo odsustvo osnova koji je isključuju, a to su nužna odbrana (čl. 13.), krajnja nužda (čl. 14.) i neodoljiva sila (čl. 15. st. 1.). Nadalje, prekršaj mora biti *određen u propisu*. Za razliku od krivičnih dela, koja mogu biti propisana isključivo zakonom (čl. 1. Krivičnog zakonika, u daljem tekstu: KZ),⁹ prekršaji se mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada i Skupštine Grada Beograda (čl. 4. st. 1. ZOP-a). Iako zakonodavac u definiciju prekršaja unosi i *propisanost prekršajne sankcije*, smatra se da ona nije samostalni element pojma prekršaja.¹⁰ Shodno svemu navedenom u domaćoj literaturi se ističe da je opšti pojam prekršaja, bez obzira na to što njegova zakonska definicija sadrži četiri elementa, po svojoj suštini ipak dvostepen.¹¹ On podrazumeva ispitivanje postojanja obeležja prekršaja (predviđenosti u zakonu ili drugom propisu) i protivpravnosti, tačnije odsustvo postojanja elemenata koji je isključuju.

Kao samostalni pojam, zakonodavac uz pojam prekršaja izdvaja i pojam *prekršajne odgovornosti*. U nauci je bilo sporno da li pojam prekršajne odgovornosti zaslužuje svoje mesto u sistemu opšteg dela prekršajnog prava s obzirom na to da se u krivičnom pravu (čiji je razvoj dosta uticao na prekršajno pravo) pojam krivične odgovornosti smatra prevaziđenim.¹² Još veću dilemu izazvalo je pitanje odnosa ovog pojma sa pojmom krivice kod fizičkih lica kao subjekata odgovornosti.¹³ Redakcija ZOP-a pojam prekršaja i prekršajne odgovornosti izdvaja kao dva zasebna pojma, ali potonji određuje drugačije u zavisnosti od toga da li se radi o fizičkom ili pravnom licu. Tako se odgovor-

---

⁷ Delić, Nataša; Bajović, Vanja, *Priručnik za prekršajno pravo*, Službeni glasnik, Beograd, 2018, str. 13.

⁸ Vuković, Igor, *Prekršajno pravo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2021, str. 38.

⁹ Službeni glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.

¹⁰ Delić, Bajović, str. 13.

¹¹ Vuković, 2021, str. 37.

¹² Stojanović smatra da bi, kad se imaju u vidu sve specifičnosti prekršajnog prava, ipak bilo bolje zadržati pojam prekršajne odgovornosti. Detaljnije v. Stojanović, Zoran, *Značaj pojma prekršajne odgovornosti za prekršajno pravo*, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br. 1–2/2012, str. 25, 34.

¹³ O odnosu pojma krivice i krivične odgovornosti više u: Stojanović, Zoran, *Krivica ili krivična odgovornost?*, Branič, br. 3–4/2004, str. 5–17.

nost fizičkog lica zasniva na njegovoj krivici, odnosno fizičko lice odgovara za prekršaj koji mu se može pripisati u krivicu (čl. 18. st. 1. ZOP-a). Odgovornost pravnog lica je prema dominantnom gledištu domaće teorije objektivna i ona počiva na radnjama ili propuštanju dužnog nadzora određenih fizičkih lica.

Na osnovu svega navedenog opšti pojam prekršaja može se označiti kao objektivna budući da krivica/odgovornost nije njegov element. Odgovornost za prekršaj sa druge strane može biti objektivna ili subjektivna, u zavisnosti od toga o kom je subjektu odgovornosti reč.

3. SUBJEKTI PREKRŠAJNE ODGOVORNOSTI

Zakon o prekršajima u odredbi čl. 17. st. 1. propisuje da za prekršaj mogu odgovarati fizičko lice, preduzetnik, pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu, dok je odredbom st. 2. istog člana propisano da za prekršaj može odgovarati i odgovorno lice u državnom organu, organu teritorijalne autonomije ili organu jedinice lokalne samouprave pod uslovom da je to zakonom predviđeno. Iako ZOP govori o pet subjekata odgovornosti, kad se imaju u vidu osnovi i uslovi pod kojima se prekršajna odgovornost može zasnovati, može se govoriti o dve kategorije odgovornih subjekata: 1) fizička lica u širem smislu, u koja spadaju fizičko lice u užem smislu, preduzetnik, odgovorno lice u pravnom licu i odgovorno lice u državnom organu, organu teritorijalne autonomije ili organu jedinice lokalne samouprave, i 2) pravna lica.

3.1. Fizičko lice u užem smislu

Odredbom čl. 18. st. 1. ZOP-a propisano je da fizičko lice odgovara za prekršaj koji mu se može pripisati u krivicu zato što je bilo uračunljivo i učinilo prekršaj sa umišljajem ili iz nehata, a bilo je svesno ili je bilo dužno i moglo je biti svesno da je takav postupak zabranjen. Odgovornost fizičkog lica je subjektivna i osnov njegove odgovornosti je krivica. Krivica se sastoji od tri konstitutivna elementa: uračunljivosti, umišljaja ili nehata i svesti/potencijalne svesti o protivpravnosti dela.

Uračunljivost kao konstitutivni pojam krivice razume se kao sposobnost lica da mu se delo upiše u krivicu,¹⁴ odnosno „skup intelektualnih i voljnih elemenata koji čine čoveka sposobnim da misli, rasuđuje, odlučuje i uprav-

---

¹⁴ Vuković, Igor, *Krivično pravo. Opšti deo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2021a, str. 234.

lja svojim postupcima“.¹⁵ Njeno postojanje se kod učinioca pretpostavlja.¹⁶ U tom smislu pojam uračunljivost zakon ne definiše,¹⁷ već se, suprotno, definiše pojam neuračunljivosti kao osnov isključenja uračunljivosti, odnosno osnov isključenja krivice. Neuračunljiv je učinilac koji nije mogao da shvati značaj svog postupka ili nije mogao da upravlja svojim postupcima usled duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, zaostalog duševnog razvoja ili druge teže duševne poremećenosti (čl. 19. st. 2. ZOP-a). U definisanju pojma neuračunljivosti zakonodavac polazi od mešovitog biološko-psihološkog metoda, što znači da je za utvrđivanje da li je učinilac neuračunljiv potrebno ispitati da li su kod njega u vreme izvršenja prekršaja postojala određena abnormalna psihička stanja, kao i da li su ta stanja ostavila posledice na planu psihičkih funkcija. Kao biološke činioce ZOP predviđa duševnu bolest, privremenu duševnu poremećenost, zaostali duševni razvoj ili neku drugu težu duševnu poremećenost. Predviđanje „drugih težih duševnih poremećenosti“ kao osnova neuračunljivosti uslovljeno je savremenim psihijatrijskim shvatanjima, shodno kojima se pojedine teže forme psihopatija ili neuroza klasifikuju u ovu kategoriju.¹⁸ Pored postojanja jednog od pomenuta četiri biološka osnova neophodno je utvrditi i da li je usled toga sposobnost učinioca da shvati značaj svog postupka ili da upravlja svojim postupcima bila isključena. Iako je za utvrđivanje neuračunljivosti neophodno da kumulativno postoji minimum jedan biološki i jedan psihološki osnov, ističe se da je ipak težište na postojanju potonjeg te da je ključno utvrditi da li je neki od bioloških osnova uticao na „svesni i voljni izbor socijalno negativnog ponašanja“.¹⁹

Neuračunljiv učinilac ne može biti odgovoran za prekršaj (čl. 19. st. 1. ZOP-a) jer, kako se ističe, on i nije pogodni adresat pravne norme.²⁰ Iako se pretpostavlja da je učinilac uračunljiv, domaća sudska praksa smatra da je sud dužan da o osnovima koji isključuju prekršajnu odgovornost, pa i o neuračun-

¹⁵ Slavković, Vukan, *Pozitivnopravni i uporednopravni aspekti neuračunljivosti*, Crimen, vol. 7, br. 2/2016, str. 195.

¹⁶ Stojanović kao razlog ove pretpostavke navodi činjenicu da se neuračunljivost daleko ređe sreće u praksi (Stojanović, Zoran, *Krivično pravo. Opšti deo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2020, str. 182). O ovoj pretpostavci iz ugla mogućnosti čovekovog samoodređenja v. Drakić, Dragiša; Lukić, Tatjana, *Krivično pravo i sposobnost čovekovog samoodređenja*, Crimen, vol. 2, br. 1/2011, str. 90–91.

¹⁷ „Pojam uračunljivosti se vezuje za određenu radnju i ne može se poistovetiti sa pojmom mentalnog zdravlja koje je od značaja za procesnu sposobnost.“ Vrhovni sud Srbije, Kžm. br. 53/98 od 2. 2. 1999. (Delibašić, Tomica, *Praktična primena Zakona o prekršajima. Pravna shvatanja kaznenog prava sa komentarom*, Službeni glasnik, Beograd, 2012, str. 63.)

¹⁸ Mrvić-Petrović, Nataša, *Krivičnopravni položaj lica sa mentalnim poremećajima*, Temida, vol. 10, br. 3/2007, str. 40.

¹⁹ Slavković, 2016, str. 196.

²⁰ Drakić, Dragiša, *Bitno smanjena uračunljivost*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 43, br. 1/2009, str. 159–160.

ljivosti, vodi računa *ex officio*, te da u slučaju sumnje ispita njihovo postojanje.²¹ Neuračunljivost se u postupku utvrđuje isključivo putem neuropsihijatrijskog veštačenja.²² Ipak, termini koje zakonodavac koristi za označavanje bioloških osnova neuračunljivosti jesu prevashodno pravni pojmovi te je nakon odgovarajuće psihijatrijske analize koju vrši veštak sud dužan da dobijene rezultate podvede pod jedan od četiri navedena pojma, dok je ocena o uticaju tih stanja na psihološku komponentu neuračunljivosti po svojoj prirodi normativna te bi o tome trebalo da se izjašnjava isključivo sud.²³

Pored neuračunljivosti u čl. 19. st. 3. zakonodavac reguliše i institut *bitno smanjene uračunljivosti*. Iako se nalaze u okviru istog člana, bitno smanjena uračunljivost i neuračunljivost su dva različita instituta – za prvu se može reći da predstavlja formu/stepen uračunljivosti,²⁴ odnosno ona „ne isključuje odgovornost izvršioca za prekršaj“.²⁵ Ono što ih povezuje je metod utvrđivanja – zakonodavac propisuje da se bitno smanjena uračunljivost utvrđuje primenom istog, biološko-psihološkog metoda. Ipak, ovde je usled duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, zaostalog duševnog razvoja ili neke druge teže duševne poremećenosti sposobnost učinioca da shvati značaj svog dela ili da upravlja svojim postupcima bitno smanjena. Treba primetiti da zakonodavac psihološku komponentu neuračunljivosti i bitno smanjene uračunljivosti određuje nešto drugačije – za neuračunljivost se ispituje da li je učinilac mogao da shvati značaj svog *postupka* ili da upravlja svojim *postupcima*, dok se kod bitno smanjene uračunljivosti posmatra sposobnost učinioca da shvati značaj svog *dela* ili sposobnost da upravlja svojim *postupcima*. Postojanje bitno smanjene uračunljivosti predstavlja fakultativni osnov za ublažavanje kazne.

---

²¹ Presuda Višeg prekršajnog suda u Beogradu, Odeljenje u Novom Sadu, III-306, Prž. br. 3681/13 od 26. 2. 2013. (*Intermex*).

²² Presuda Prekršajnog apelacionog suda u Beogradu, 10 Prž. br. 21961/20 od 8. 2. 2021. (*Intermex*). „Ako kod učinioca nije utvrđena niti indikovana nijedna anomalija psihičke prirode koja bi zahtevala duže posmatranje, dovoljan je psihijatrijski pregled učinioca“ (Okružni sud u Šapcu, Kž. br. 71/81 od 9. 2. 2001., Delibašić, 2012, str. 63), a „posmatranje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi se određuje ako je prema mišljenju veštaka potrebno duže posmatranje okrivljenog“ (Vrhovni sud Srbije, Kž. br. 1010/96 od 28. 11. 1996., *Intermex*).

²³ V. Drakić, 2009, str. 164–165.

²⁴ Neuračunljivost i bitno smanjena uračunljivost razlikuju se i na biološkom i na psihološkom planu. Više o tome v. Delić, Nataša, *Bitno smanjena uračunljivost u kontekstu krivične odgovornosti*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, vol. 43, br. 1–2/1995, str. 95–96. Neki autori smatraju da bitno smanjenu uračunljivost ne treba razumeti kao „treću kategoriju“ između uračunljivosti i neuračunljivosti, već da je reč o posebnoj formi uračunljivosti, ali bitno smanjeno uračunljiv učinilac u odnosu na onoga ko je potpuno uračunljiv „mora da uloži daleko više mentalne snage i snage volje da bi postigao isti uspeh u rasuđivanju odnosno odlučivanju“. V. Drakić, 2009, str. 157.

²⁵ Vrhovni sud Srbije, Up. br. 757/81 od 5. 6. 1981. (Delibašić, 2012, str. 64.).

Prekršajna odgovornost koja se zasniva na krivici učinioca nužno podrazumeva da je taj učinilac „mogao vladati sobom“, odnosno da je, u kontekstu prethodno rečenog, bio uračunljiv. Međutim, u odnosu na učinioca koji je takvu mogućnost imao, ali je zbog svoje krivice „nije stavio u dejstvo“, prethodno rečeno ne važi.²⁶ Shodno tome i ZOP poznaje kategoriju *skriviljene neuračunljivosti – actiones liberae in causa*. Prema odredbi čl. 19. st. 4. ZOP-a ne smatra se neuračunljivim učinilac prekršaja koji upotrebom alkohola ili na drugi način dovede sebe u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog postupka ili nije mogao upravljati svojim postupcima ako je u vreme kad se dovodio u takvo stanje bio svestan ili je bio dužan i mogao je biti svestan da u takvom stanju može učiniti prekršaj. Ovaj institut pojavljuje se kao izuzetak u odnosu na dva važna pravila – da stanje neuračunljivosti dovodi do isključenja krivice učinioca i da se krivica utvrđuje u vreme izvršenja prekršaja.²⁷ Krivica se ovde utvrđuje u vreme dovođenja u stanje neuračunljivosti.²⁸

Primena instituta skriviljene neuračunljivosti podrazumeva utvrđivanje tzv. dvostruke krivice – u odnosu na dovođenje u stanje neuračunljivosti i u odnosu na prekršaj koji se u tom stanju kasnije vrši. U stanje neuračunljivosti učinilac može dovesti sebe umišljajno ili iz nehata, kao što i u odnosu na prekršaj koji kasnije vrši može postojati umišljaj ili nehat. Međutim, umišljajna *actio libera in causa* postojaće samo ukoliko se učinilac u stanje neuračunljivosti doveo umišljajno i ako je kod njega u vreme dovođenja u to stanje postojao umišljaj u odnosu na prekršaj koji kasnije vrši (tzv. dvostruki umišljaj).²⁹ Nehatna *actio libera in causa* postojaće ukoliko je kod učinioca u odnosu na dovođenje u stanje neuračunljivosti postojao umišljaj ili nehat, a u odnosu na prekršaj koji vrši nehat. Krivica učinioca procenjuje se u odnosu na konkretan prekršaj koji je učinjen, odnosno postojanje odgovarajućeg stepena svesti (ili njeno odsustvo)³⁰ ispituje se u odnosu na učinjeno. Nije dovoljno postojanje kakve opšte svesti da se u tom stanju može učiniti bilo koji prekršaj, ali, suprotno, nije ni nužno da učinilac poseduje svest u odnosu na pojedinosti dela koje vrši.³¹

---

²⁶ Drakić, Lukić, 2011, str. 89. „Učinilac dela koji se upotrebom alkohola ili na drugi način sam stavi u stanje privremene duševne poremećenosti i usled toga bio u stanju neuračunljivosti [...] u pogledu odgovornosti i kažnjavanja izjednačava se sa uračunljivim učiniocem.“ Savezni sud, Kzs. br. 6/75 od 23. 9. 1975. (Delibašić, 2012, str. 65).

²⁷ Delić, Bajović, 2018, str. 46.

²⁸ U tom smislu formulacija koju koristi ZOP preciznija je od formulacije KZ-a, koji kao vreme utvrđivanja krivice navodi vreme neposredno pre dovođenja u to stanje (Vuković, 2021, str. 46).

²⁹ Stojanović, 2020, str. 204.

³⁰ Vuković primećuje da se krivica učinioca ovde ocenjuje samo na osnovu intelektualne, ali ne i na osnovu voluntarističke komponente (Vuković, 2021, str. 47).

³¹ V. detaljnije Ćorović, Emir; Turanjanin, Veljko, *O skriviljenoj neuračunljivosti iz člana 24. Krivičnog zakonika Srbije*, Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, br. 1/2017, Beograd, str. 13–14.

Učinilac sebe dovodi u stanje u kom nije mogao da shvati značaj svog postupka ili upravlja svojim postupcima, odnosno u stanje neuračunljivosti, te se ovaj institut ne može primeniti ukoliko učinilac sebe dovede u stanje bitno smanjene uračunljivosti.³² Takođe, on se u to stanje mora dovesti samostalno. Ukoliko učinilac nije svojom voljom dospao u to stanje, institut skrivljene neuračunljivosti ne može se primeniti.³³ Kao primer načina dovođenja u stanje neuračunljivosti zakonodavac navodi samo upotrebu alkohola (Krivični zakonik govori o upotrebi alkohola ili droga), ali u obzir mogu doći i drugi razlozi, poput uzimanja lekova, postojanja određenih bolesti, afekta i slično.³⁴ Interesantna može biti situacija kada učinilac „dovede“ sebe u stanje sna koji je izazvan umorom, naročito u materiji saobraćajnih prekršaja. Dok se u sudskoj praksi ovo stanje najčešće smatra privremenom duševnom poremećenošću,³⁵ u nekim situacijama biće problematično napraviti odgovarajuću distinkciju sa tzv. osnovima isključenja radnje.³⁶

Umišljaj i nehat predstavljaju oblike i stepene krivice, ali su istovremeno i posebni elementi krivice,³⁷ odvojeni pre svega od uračunljivosti kao takođe samostalne komponente krivice.³⁸ Za razliku od krivičnog prava, u kom se umišljaj pojavljuje kao osnovni oblik krivice, dok se za nehat odgovara izuzetno, samo ukoliko je to izričito propisano (čl. 22. st. 2. KZ-a), u prekršajnom pravu za postojanje odgovornosti dovoljan je nehat učinioca ako propisom o prekršaju nije određeno da će se kazniti samo ako je prekršaj učinjen sa umišljajem (čl. 20. st. 1. ZOP-a).³⁹ U tom smislu, „ako se konstatuje umišljaj učinioca za prekršaj za koji je dovoljan nehat, to mora biti posebno obrazloženo“.⁴⁰

---

³² Tako izričito Viši sud u Nišu, K. br. 383/10 od 31. 8. 2010. (*Intermex*). Krivični zakonik u odredbi čl. 24. st. 2. propisuje da se učiniocu koji je sam sebe doveo u stanje bitno smanjene uračunljivosti i u tom stanju učinio krivično delo ne može po tom osnovu ublažiti kazna.

³³ Cvetković, Veroljub, *Skrivljena neuračunljivost – član 24. KZ – neka pitanja*, Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Srbije, br. 3/2009, str. 122.

³⁴ Detaljnije v. Grujić, Gordana, *Actiones liberae in causa*, PRAVO – teorija i praksa, vol. 37, br. 2/2020, str. 117–118.

³⁵ Vuković, 2021, str. 48.

³⁶ V. Ćorović, Turanjanin, 2017, str. 17–18. Ovo pitanje može biti od značaja ukoliko se prihvati stav da radnja ima samostalno mesto u strukturi prekršaja. Priklanjanje suprotnom stavu, prema kom je struktura prekršaja dvostepena, uslovljava da se ovo pitanje razmatra upravo na planu krivice, odnosno uračunljivosti.

³⁷ U krivičnom pravu postoji shvatanje da su umišljaj i nehat element krivice, ali i obeležja bića subjektivnog karaktera (pored namere i pobude), budući da tipizirano nepravo, izraženo kroz apstraktno definisano biće krivičnog dela, nužno sadrži i određene subjektivne primese (v. Stojanović, 2020, str. 168–169).

³⁸ „Bitno smanjena uračunljivost ne isključuje postupanje sa umišljajem.“ Vrhovni sud Vojvodine, Kž. br. 3/87 od 24. 2. 1987. (Delibašić, 2012, str. 64).

³⁹ Nekada se zaključak o nužnosti postojanja umišljaja može izvesti i iz formulacije elemenata bića odnosnog prekršaja (npr. u slučaju da je radnja formulisana kao lažno prikazivanje činjenica, v. Savezno veće za prekršaje, Pžc. br. 695/84; Delibašić, 2012, str. 78).

⁴⁰ Veće za drugostepeni prekršajni postupak Ministarstva finansija RS, Pžc. br. 991/09 od 4. 6. 2009. (Delibašić, 2012, str. 73).

Zakonodavac razlikuje dve vrste nehata: svesni i nesvesni. Prekršaj je učinjen iz svesnog nehata kad je učinilac bio svestan da usled njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posledica, ali je olako držao da je može sprečiti ili da ona neće nastupiti, dok nesvesni nehat postoji kad učinilac nije bio svestan mogućnosti nastupanja zabranjene posledice, iako je prema okolnostima i prema svojim ličnim svojstvima bio dužan i mogao je biti svestan te mogućnosti (čl. 20. st. 2. ZOP-a). Postojanje nehata utvrđuje se preko dve komponente: svesti (intelektualne) i volje (voluntarističke).

Svesni nehat karakteriše odsustvo volje u odnosu na izvršenje prekršaja bilo zato što je učinilac precenio svoje sposobnosti u koje se pouzdao bilo zato što je potcenio objektivnu situaciju. Kako se ističe, odsustvo volje ovde mora da se temelji na realnom činjeničnom supstratu,⁴¹ odnosno „svesni nehat neće postojati ukoliko se učinilac pouzda u neke neodređene okolnosti ili u slučajno izostajanje posledice“.⁴² Od značaja za „opravdanost pouzdanja“ mogu biti ne samo okolnosti slučaja već i lična svojstva okrivljenog.⁴³ Tada se ipak zaključuje postojanje volje, istina, u normativnom smislu, te postojanje eventualnog umišljaja, a ne svesnog nehata. Iako zakonodavac govori o svesti o nastupanju zabranjene posledice, prekršaji su u srpskom pravu po pravilu delatnosni te ovaj uslov treba tumačiti u smislu postojanja svesti da se može ostvariti celokupno biće prekršaja.⁴⁴

Nesvesni nehat karakteriše odsustvo i svesti i volje – on se zasniva isključivo na normativnoj komponenti, odnosno dužnosti i mogućnosti da se predvidi nastupanje zabranjene posledice.⁴⁵ Dužnost i mogućnost ocenjuju se na osnovu objektivnih okolnosti konkretnog slučaja i na osnovu ličnih svojstava učinioca. Nesvesni nehat predstavlja donju granicu odgovornosti u prekršajnom pravu te odsustvo normativne komponente (kada učinilac nije bio dužan ili nije mogao da bude svestan) znači i odsustvo odgovornosti za prekršaj.⁴⁶

I umišljaj se pojavljuje u dva oblika: direktni umišljaj, koji postoji ukoliko je učinilac bio svestan svog dela i hteo je njegovo izvršenje, i eventualni, koji postoji ukoliko je učinilac bio svestan da usled njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posledica i pristao je na njeno nastupanje. Postojanje umišljaja se, kao i kod nehata, utvrđuje posredstvom dve komponente:

---

⁴¹ Vuković, 2021, str. 51.

⁴² Đokić, Ivan, *Nehat u krivičnom pravu*, Pravni život, br. 9/2005, str. 366.

⁴³ Okružni sud u Valjevu, Kž. br. 249/02 od 5. 9. 2002. (*Intermex*).

⁴⁴ To je u krivičnom pravu bilo nesporno u vreme važenja Osnovnog krivičnog zakona, koji je sadržao sličnu definiciju svesnog nehata. Đokić, 2005, str. 364–365.

⁴⁵ Nekada se u posebnim propisima prekršaji oblikuju tako da se ponašanje zasniva samo na mogućnosti, ne i na dužnosti (npr. čl. 270. Carinskog zakona), ali se u sudskoj praksi smatra da je i u tom slučaju reč o nehatau kao obliku krivice. (Viši prekršajni sud u Beogradu, Prž. br. 30006/10 od 10. 5. 2011., Savezno veće za prekršaje, Pžc. br. 143/84; Delibašić, 2012, str. 80.)

⁴⁶ Đokić, 2005, str. 373.

svesti i volje. Kod direktnog umišljaja učinilac je u potpunosti svestan svog dela, dok je kod eventualnog svestan da može učiniti delo, odnosno prihvata mogućnost postojanja elemenata prekršaja.⁴⁷ Razlika se dakle svodi na stepen izvesnosti nastupanja posledice, koji je kod direktnog umišljaja viši.⁴⁸ Razlika u voljnoj komponenti je naglašenija i podrazumeva htenje kod direktnog, odnosno pristajanje kod eventualnog umišljaja.

Svest o protivpravosti je postala samostalna komponenta prekršajne krivice donošenjem aktuelnog Zakona o prekršajima, i to po uzoru na pojam krivice, koji je već ranije prihvaćen u krivičnom pravu. Ona podrazumeva svest učinioca da je njegov postupak zabranjen. U sadržinskom smislu to znači da je učinilac svestan da čini nešto što pravo zabranjuje, odnosno što je pravno nedopušteno. Za njeno postojanje nije dovoljna svest o moralnoj neispravnosti ili društvenoj štetnosti datog ponašanja.⁴⁹ Takođe, ona ne podrazumeva ni tačno i precizno poznavanje regulative i propisa uopšte.⁵⁰

Shodno zakonskom tekstu, svest o protivpravosti može biti aktuelna ili potencijalna. U potonjem slučaju učinilac nije svestan da je njegovo postupanje zabranjeno, ali je bio dužan i mogao je to da zna. Dok se dužnost može razumeti kao pravni standard, odnosno potreba utvrđivanja kako bi se u datoj situaciji ponašao prosečan razuman i pažljiv čovek,⁵¹ mogućnost se ceni prema stepenu obrazovanja učinioca, intelektualnim sposobnostima, profesiji koju obavlja te njegovom ličnom iskustvu i sl.⁵² Kao samostalna komponenta krivice, svest ili potencijalna svest o protivpravosti odvojena je od umišljaja i nehata, kod kojih se intelektualna komponenta odnosi na svest o preduzimanju određenih radnji, dok svest o protivpravosti podrazumeva svest o vrednosnoj oceni dela. Takođe, ovaj element krivice odvojen je od uračunljivosti, koja podrazumeva svest o društvenom značaju dela.⁵³ Postojanje svesti o protivpravosti se ne utvrđuje, već se ona pretpostavlja. U postupku se utvrđuje eventualno postojanje osnova koji ovu svest isključuju.⁵⁴

---

⁴⁷ Stojanović, 2020, str. 173.

⁴⁸ Risimović, Radosav, *Razgraničenje eventualnog umišljaja i svesnog nehata*, Nauka, bezbednost, policija, vol. 13, br. 3/2008, str. 90.

⁴⁹ Delić, Nataša, *Svest o protivpravosti kao konstitutivni element krivice*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, vol. 56, br. 2/2008, str. 176.

⁵⁰ Savezno veće za prekršaje, Pžc. br. 574/01 od 9. 10. 2001. (Delibašić, 2012, str. 71).

⁵¹ Vuković, 2021a, str. 225.

⁵² Presuda Apelacionog suda u Beogradu, Kž. I Po3. br. 20/11 od 23. 11. 2011. i presuda Višeg suda u Beogradu, K. Po3 br. 68/10 od 20. 5. 2011. (*Intermex*).

⁵³ Detaljnije v. Vuković, Nikola, *Određena pitanja stvarne i pravne zablude*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 48, br. 1/2014, str. 460–461.

⁵⁴ Sentenca iz odluke Vrhovnog kasacionog suda, Kzp. br. 2/10 od 25. 2. 2010., utvrđena na sednici Krivičnog odeljenja održanoj 13. 9. 2010. (*Intermex*).

3.2. Preduzetnik

Preduzetnik je poslovno sposobno fizičko lice koje obavlja delatnost u cilju ostvarivanja prihoda i koje je kao takvo registrovano u skladu sa zakonom o registraciji (čl. 83. st. 1. Zakona o privrednim društvima, u daljem tekstu: ZOP).⁵⁵ Preduzetnik može biti isključivo fizičko lice i mora obavljati delatnost radi sticanja prihoda, odnosno dobiti. Takođe, on delatnost mora da obavlja trajnije.⁵⁶

Zakon o prekršajima predviđa da preduzetnik odgovara za prekršaj koji učini pri vršenju svoje delatnosti (čl. 29.). Kako se preduzetnik smatra fizičkim licem u širem smislu, to je njegova odgovornost subjektivna i zasniva se na krivici. Da bi odgovornost preduzetnika bila moguća, on mora propisom koji reguliše prekršaj izričito biti naveden kao subjekt odgovornosti.⁵⁷ Takođe, u izreci odluke kojom ga oglašava odgovornim za prekršaj prekršajni sud mora naglasiti da se fizičko lice oglašava odgovornim u svojstvu preduzetnika.⁵⁸ Za postojanje odgovornosti potrebno je da je lice imalo svojstvo preduzetnika u vreme izvršenja prekršaja. Eventualno kasnije brisanje iz registra i prestanak svojstva preduzetnika nemaju uticaja na prekršajnu odgovornost.⁵⁹ Iako preduzetnik može ugovorom o radu ili po nekom drugom osnovu angažovati druga lica, eventualni propusti tih lica preduzetnika ne mogu ekskulpirati, već on ostaje odgovorni subjekt prekršaja kao (jedini) adresat date norme.⁶⁰

3.3. Pravno lice

Zakonodavac ne precizira koja pravna lica mogu biti subjekti prekršajne odgovornosti. Međutim, kad naglašava da su odgovorni subjekti *pravna lica*, ipak je odgovornost sužena na one forme udruživanja kojima pravo priznaje postojanje pravnog subjektiviteta, što nije uvek slučaj u uporednom pravu. To

---

⁵⁵ Službeni glasnik RS, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 i 109/2021.

⁵⁶ Jovanović, Nebojša; Radović, Vuk; Radović, Mirjana, *Kompanijsko pravo. Pravo privrednih subjekata*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2021, str. 84–84.

⁵⁷ Veće za drugostepeni prekršajni postupak Ministarstva finansija RS, Pžc. br. 80/08 od 30. 1. 2009. (Delibašić, 2012, str. 192).

⁵⁸ Viši prekršajni sud u Beogradu, Prž. br. 13133/11 od 15. 6. 2011. (Delibašić, 2012, str. 195).

⁵⁹ Viši prekršajni sud, Prž. br. 27010/11 od 29. 12. 2011., Prž. br. 13313/10 od 13. 4. 2010. i Prž. br. 7207/11 od 18. 3. 2011. (Delibašić, 2012, str. 192; *Intermex*).

⁶⁰ „Preduzetnik je subjekt prekršajne odgovornosti koju ne može izbeći pozivom da je pro-puste napravio knjigovođa kojeg je angažovao.“ Viši prekršajni sud, Prž. br. 6890/12 od 30. 5. 2012. „Preduzetnik koji vrši privrednu delatnost odgovara za poslovanje preduzetničke radnje, pa i za radnje koje preduzima lice koje je kod njega zaposleno.“ Viši prekršajni sud, Prž. br. 6891/12 od 31. 5. 2012. (*Intermex*).

će, po prirodi stvari, najčešće biti privredna društva, ali mogu biti i ostale organizacije sa tim svojstvom, kao što su bolnice, muzeji, političke stranke i sl.⁶¹ Međutim, odredbom čl. 17. st. 2. zakonodavac je iz kruga prekršajno odgovornih subjekata isključio Republiku Srbiju, teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave i njihove organe, ali zakonom može biti propisano da za prekršaj odgovara odgovorno lice u državnom organu, organu teritorijalne autonomije ili organu jedinice lokalne samouprave. Treba napomenuti da se odgovornost ovih lica može propisati isključivo zakonom, dok se u ostalim slučajevima prekršaji mogu propisivati i pravnim aktima niže pravne snage. Osnovi i uslovi odgovornosti pravnog lica za prekršaje propisani su odredbama čl. 27. i 28. ZOP-a. Zakon poznaje dva modela odgovornosti pravnih lica: izvedenu i autonomnu odgovornost.

Izvedena odgovornost pravnih lica temelji se na učenjima teorije identifikacije, koja je nastala i razvijala se u zemljama anglosaksonske pravne tradicije. Okosnicu ovog shvatanja čini ideja da se pravna lica identifikuju, odnosno postojećuju sa određenim fizičkim licima, po pravilu onima koja se u pravnom licu nalaze na rukovodećim položajima, a određivanje kruga fizičkih lica čiji se akti pravnom licu mogu računati spada u jedno od najkompleksnijih pitanja sa kojim se ova teorija suočava. Pravno lice je odgovorno za prekršaj učinjen radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora organa upravljanja ili odgovornog lica, ili radnjom drugog lica koje je u vreme izvršenja prekršaja bilo ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica (čl. 27. st. 1. ZOP-a). Odgovornost se u srpskom pravu izvodi dakle iz akata organa upravljanja, odgovornog lica ili nekog drugog lica koje je imalo ovlašćenje da postupa u ime pravnog lica. Koji je organ unutar pravnog lica ovlašćen da njime upravlja, zavisi od organizacione strukture pravnog lica, ali i od toga o kom se pravnom licu radi. Zakon o privrednim društvima, kojim se uređuje pravni položaj privrednih društava (koja se, kako smo naveli, najčešće pojavljuju kao učinioci prekršaja), propisuje da u ortačkom i komanditnom društvu, kao i u društvu sa ograničenom odgovornošću, ta pitanja uređuje osnivački akt (čl. 11. st. 5.), dok se u akcionarskom društvu upravljanje društvom uređuje statutom (čl. 11. st. 6.). Organ upravljanja može činiti jedno ili više lica. Pojam odgovornog lica definisan je u čl. 30. st. 1. ZOP-a. To je lice kome su u pravnom licu povereni određeni poslovi koji se odnose na upravljanje, poslovanje ili proces rada. Pravno lice odgovaraće za prekršaj koji je učinjen radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora ovih lica.⁶² Smatra se da razlog zbog kojeg je do propuštanja dužnog nadzora

---

⁶¹ Popović, Milena, *Položaj i prekršajna odgovornost pravnih lica u prekršajnom pravu*, Bilten Vrhovnog kasacionog suda, br. 2/2012, str. 247.

⁶² „Pravno lice se ne može pozvati da je do izvršenja dela došlo nesavesnim radom odgovornog lica, jer to ne isključuje odgovornost pravnog lica, jer je do prestupa došlo propuštanjem dužnog nadzora od strane organa upravljanja nad odgovornim licem.“ Viši trgovinski sud u Beogradu, Pkž. br. 15/04 od 5. 2. 2004. (Delibašić, 2012, str. 165).

došlo nije od značaja te da to može biti neispravna odluka ili loše izvršavanje ispravne odluke ukoliko je izvor obaveze nadzora bio u važećim propisima.⁶³ Iako zakonodavac govori samo o dužnosti nadzora, u domaćoj literaturi se smatra da ovu odredbu treba tumačiti tako da se zahteva i faktička mogućnost da se nadzor vrši.⁶⁴ Takođe, „u postupku se nesumnjivo mora utvrditi radnja ili propuštanje koji su doveli do izvršenja prekršaja“.⁶⁵ Odgovornost pravnog lica može biti izvedena i iz radnje drugog lica koje je bilo ovlašćeno da u ime pravnog lica postupa. U ovu kategoriju spadaju zastupnici pravnog lica, bilo da je reč o voljnom ili zakonskom zastupanju. U svakom slučaju, zastupnik se mora kretati u granicama svojih ovlašćenja.⁶⁶ Uvođenjem ove kategorije lica na čijim se aktima odgovornost pravnog lica može zasnovati osnovi učenja teorije identifikacije su u srpskom pravu prošireni. Da bi se mogla zasnovati odgovornost pravnog lica po ovom osnovu, u postupku mora biti utvrđen identitet odgovornog lica.⁶⁷ Ako je prekršaj učinjen radnjom organa upravljanja, a radi se o kolektivnom organu u kom se odluka donosi glasanjem, biće potrebno utvrditi koji su članovi organa za odluku glasali.⁶⁸

Redakcija čl. 27. st. 1. ne daje odgovor na jedno od najvažnijih pitanja u vezi sa odgovornošću pravnih lica – da li je ona subjektivna ili objektivna, odnosno da li se zasniva na krivici navedenih fizičkih lica ili je dovoljno utvrditi samo postojanje njihove protivpravne radnje. Domaća teorija nema jedinstven stav o ovom problemu. Na jednoj liniji nalaze se autori koji ovu odgovornost smatraju subjektivnom. Kao razlog za takvo opredeljenje najčešće navode da se odgovornost fizičkog lica inače zasniva na krivici te da bi bilo nedosledno da se u ovoj konstelaciji njihova krivica ne zahteva.⁶⁹ Međutim, ipak je dominantno shvatanje da je ovde posredi izvedena objektivna odgovornost te da nije nužno postojanje krivice fizičkih lica na čijim aktima odgovornost pravnog lica počiva. Takav se stav objašnjava kriminalno-političkim razlozima, uz naglašavanje da bi se suprotnim tumačenjem zona odgovornosti pravnog lica neopravdano

---

⁶³ Mrvić-Petrović, Nataša, *Odgovornost pravnih lica i preduzetnika po novom Zakonu o prekršajima*, Pravo i privreda, br. 4–6/2014, str. 265.

⁶⁴ Vuković, 2021, str. 66.

⁶⁵ Vrhovni sud Srbije, Up. br. 1176/75 od 19. 11. 1975. i Up. 238/05 od 13. 1. 2006. (Deli-bašić, 2012, str. 159, 161).

⁶⁶ Vuković, 2021, str. 62.

⁶⁷ „Kako u postupku nije dokazano čijom radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora organa upravljanja, odgovornog lica ili nekog drugog ovlašćenog lica je došlo do prekršaja, tako nema dokaza o postojanju objektivne odgovornosti pravnog lica za prekršaj.“ Presuda Prekršajnog apelacionog suda, Prž. br. 11400/2020 od 17. 6. 2020. (*Intermex*).

⁶⁸ Interesantne mogu biti situacije u kojima se odluka donosi tajnim glasanjem. V. Milošević, Mladen, *Odgovornost pravnih lica za krivična dela*, Beograd, 2012, str. 186–187.

⁶⁹ Mrvić-Petrović, 2014, str. 265.

suzila.⁷⁰ Takođe, u prilog navedenom shvatanju često se ističe razlika između odredbe čl. 27. važećeg ZOP-a i odredbe čl. 17. st. 4. ranije važećeg Zakona o prekršajima,⁷¹ kojom je izričito bilo propisano da pravno lice odgovara za prekršaj učinjen *skriviljenom* preduzetom radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora od strane organa upravljanja ili odgovornog lica ili *skriviljenom* radnjom drugog lica koje je u vreme izvršenja prekršaja bilo ovlašćeno da postupa u ime pravnog lica. Jedina razlika između ranije formulacije i odredbe važećeg ZOP-a je izostavljanje reči „skriviljeno“, što se tumači kao signal zakonodavca da ova odgovornost treba da bude objektivna.

Pored izvedene ZOP poznaje i *autonomnu odgovornost* pravnih lica, koja počiva na nedostacima u organizaciji pravnog lica i javlja se u dva oblika. Prvi model autonomne odgovornosti postoji kada organ upravljanja donese protivpravnu odluku ili nalog kojim je omogućeno izvršenje prekršaja ili odgovorno lice naredi licu da izvrši prekršaj (čl. 27. st. 2. tač. 1. ZOP-a) – u ovom slučaju organ upravljanja donosi protivpravnu odluku ili izdaje protivpravni nalog kojim fizičkom licu izvršenje prekršaja omogućava (što odgovara radnjama pomaganja), odnosno odgovorno lice direktno naređuje izvršenje prekršaja (što odgovara radnjama podstrekavanja). Ukoliko odluke, naloga ili naređenja nema, pravno lice ne može odgovarati, čak i ako fizičko lice zaposleno u pravnom licu izvrši prekršaj.⁷² U drugoj situaciji fizičko lice vrši prekršaj usled propuštanja odgovornog lica da nad njim vrši nadzor ili kontrolu (čl. 27. st. 2. tač. 2. ZOP-a). U oba modela autonomne odgovornosti prekršaj neposredno vrši fizičko lice. Međutim, ono ne mora biti u pravnom licu zaposleno niti angažovano po bilo kom drugom osnovu.

Pod istim uslovima kao i u slučaju *autonomne odgovornosti* pravno lice može da odgovara za prekršaj i kada: 1) je protiv odgovornog lica prekršajni postupak obustavljen; 2) odgovorno lice je oslobođeno od odgovornosti; 3) postoje pravne ili stvarne smetnje za utvrđivanje odgovornosti odgovornog lica u pravnom licu, ili 4) se ne može odrediti ko je odgovorno lice (čl. 27. st. 3.). U slučaju postojanja nekog od navedenih uslova će uistinu biti reč o autonomnoj odgovornosti pravnog lica.

Slično kao i kod izvedene odgovornosti i na ovom mestu se postavlja pitanje da li odgovornost treba razumeti kao objektivnu ili kao subjektivnu. Dominantno gledište je da se i ovde radi o objektivnoj odgovornosti, prevashodno zbog po-

---

⁷⁰ Delić, Bajović, 2018, str. 62.

⁷¹ Službeni glasnik RS, br. 101/2005, 116/2008, 111/2009.

⁷² „Pravno i odgovorno lice neće odgovarati za prekršaj ukoliko je zaposleni vozač po isteku važenja vozačke dozvole koristio službeno vozilo bez naloga poslodavca i time izvršio prekršaj iz čl. 332. st. 1. tač. 72. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima.” Presuda Prekršajnog apelacionog suda, Prž. br. 5418/2018 od 19. 3. 2018. (*Intermex*).

sebnih uslova propisanih odredbom čl. 27. st. 3.⁷³ Ipak, ima mišljenja da je i ovde posredi subjektivna odgovornost zasnovana na krivici, koja se shvata kao „propust [u] preduzimanju razumnih i mogućih mera za sprečavanje izvršenja prekršaja“.⁷⁴

Na kraju, zakonodavac propisuje da odgovornost fizičkog ili odgovornog lica u pravnom licu za učinjeni prekršaj, krivično delo ili privredni prestup ne isključuje odgovornost pravnog lica za prekršaj (čl. 27. st. 4.).⁷⁵

3.3.1. Uticaj prestanka pravnog lica, stečaja i statusnih promena na odgovornost

Ukoliko pravno lice prestane da postoji tokom trajanja prekršajnog postupka, prestaje i njegova odgovornost za prekršaj (čl. 28. st. 1. ZOP-a), a prekršajni postupak se okončava donošenjem rešenja o obustavi postupka (čl. 248. st. 1. tač. 7. ZOP-a). Međutim, ukoliko pravno lice ima pravnog sledbenika, za prekršaj će odgovarati pravni sledbenik. To će najpre biti moguće u slučaju da je pravno lice subjekt statusnih promena. Statusnom promenom se društvo reorganizuje tako što na drugo društvo prenosi imovinu i obaveze, dok njegovi članovi u tom društvu stižu udele, odnosno akcije (čl. 483. st. 1. ZPD-a). ZPD poznaje četiri vrste statusnih promena: pripajanje, spajanje, podelu i izdvajanje. Ako je pravno lice prestalo da postoji u toku prekršajnog postupka, postupak će se nastaviti prema pravnom sledbeniku (čl. 108. tač. 4. ZOP-a),⁷⁶ a ukoliko je prestalo da postoji nakon pravnosnažnog okončanja postupka u kome je utvrđena odgovornost i izrečena sankcija za prekršaj, novčana kazna i odlučivanje o imovinskoj koristi izvršiće se prema pravnom licu koje je njegov pravni sledbenik (čl. 307. st. 6. ZOP-a). Kako je osnov svake statusne promene volja privrednog društva, ovim se pravilima sprečava da pravno lice sprovođenjem fiktivnih statusnih promena, odnosno onih kojima je cilj izbegavanje odgovornosti, izbegne primenu pravila ZOP-a.

Pravno lice koje se nalazi u stečaju može da odgovara za prekršaj učinjen pre otvaranja ili u toku stečajnog postupka. Međutim, u tom slučaju mu se ne može izreći kazna, nego samo zaštitna mera oduzimanja predmeta i oduzimanja imovinske koristi (čl. 28. st. 3. ZOP-a).

---

⁷³ Zastupnici shvatanja da je izvedena odgovornost subjektivna često kao argument za takvo shvatanje navode upravo istu odredbu.

⁷⁴ V. Mrvić-Petrović, 2014, str. 266.

⁷⁵ Tako je u saobraćajnim prekršajima česta kumulacija odgovornosti pravnog lica, odgovornog lica i fizičkog lica koje je upravljalo motornim vozilom. V. Šušnjara, Mirjana, *Odgovornost pravnih lica, odgovornih lica u pravnom licu i zaposlenih za saobraćajne prekršaje*, <https://bit.ly/3lcY9rD>, 1. 5. 2021.

⁷⁶ U tom slučaju podnosilac zahteva za pokretanje postupka može usmeriti zahtev protiv njegovog pravnog sledbenika (čl. 247. st. 3. ZOP-a).

3.4. Odgovorno lice

Odgovornim licem smatra se lice kome su u pravnom licu povereni određeni poslovi koji se odnose na upravljanje, poslovanje ili proces rada, kao i lice koje u državnom organu, organu teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave vrši određene dužnosti (čl. 30. st. 1. ZOP-a). Kako se iz navedene odredbe vidi, ZOP poznaje dve kategorije odgovornih lica, ali ih u pogledu uslova odgovornosti izjednačava.

Odgovornim licem u pravnom licu smatra se lice kojem su povereni određeni poslovi. Zakonodavac govori o „poveravanju poslova“, što može stvoriti utisak da se radi o faktičkom poveravanju (v. takvu distinkciju u čl. 112. tač. 5. KZ-a kod određivanja pojma odgovornog lica). Međutim, ovaj pojam treba razumeti u širem značenju te uzeti da je reč ne samo o poveravanju već i o vršenju poslova na osnovu odgovarajućeg pravnog osnova, odnosno da se pojam „povereni poslovi“ odnosi i na faktičko poveravanje, kao i na situaciju kada su poslovi „povereni“ odgovarajućim propisima.⁷⁷ U sudskoj praksi se smatra da odgovornost odgovornog lica postoji i ako odgovorno lice obavlja poverene poslove koji ne spadaju u krug njegovih redovnih poslova (Vrhovni sud BiH, Pkž. br. 266/87 od 18. 11. 1987.) te da njegov status ne zavisi od eventualnog radnopravnog statusa (Veće za drugostepeni prekršajni postupak Ministarstva finansija RS, Pžc. br. 186/05 od 29. 8. 2005.), odnosno od toga da li za rad prima kakvu naknadu (Vrhovni sud Vojvodine, Pkž. br. 73/189 od 20. 4. 1989.).⁷⁸ Nadalje, relevantni mogu biti samo povereni poslovi koji se odnose na upravljanje, poslovanje ili proces rada.

Odgovorno lice u državnom organu je lice koje u tom organu vrši određene dužnosti. Iako zakonodavac koristi izraz odgovorno lice, u praksi se i službena lica za potrebe primene prekršajnog prava smatraju odgovornim licima.⁷⁹ Već je objašnjeno da odgovorno lice u državnom organu može odgovarati samo ukoliko je to propisano zakonom, ali ne i aktom niže pravne snage.

Kao fizička lica u širem smislu, i odgovorna lica u pravnom licu i državnim organima i organima autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave odgovaraju na osnovu krivice, odnosno njihova odgovornost je subjektivna. Za

---

⁷⁷ Pojedini autori smatraju da svrstavanje u subjekte odgovornosti lica kojima su poslovi „faktički povereni“ može biti potencijalno problematično sa aspekta načela zakonitosti. V. Banović, Jovana; Mihailović, Jovana, *Direktor kao odgovorno lice – pojedini kompanijskopravni i krivičnopravni aspekti*, Godišnjak Fakulteta bezbednosti, Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti, Beograd, 2021, str. 136.

⁷⁸ Delibašić, 2012, str. 176, 177.

⁷⁹ „Službeno lice koje je ovlašćeno za postupanje po zahtevu za slobodan pristup informacijama od javnog značaja smatra se odgovornim licem.“ Sentenca iz presude Vrhovnog kasacionog suda Przz. br. 25/2019 od 27. 2. 2020., usvojena na sednici Građanskog odeljenja 3. 7. 2020. (*Intermex*).

postojanje odgovornosti odgovornog lica nužno je da taj status imaju u vreme preduzimanja radnje prekršaja,⁸⁰ a njihova odgovornost ne prestaje zato što im je prestao radni odnos u pravnom licu, državnom organu ili organu jedinice lokalne samouprave niti zato što je nastala nemogućnost da se pravno lice oglasi odgovornim usled njegovog prestanka (čl. 30. st. 3.).

Pored opštih osnova isključenja krivice/odgovornosti fizičkih lica zakonodavac predviđa jedan specifičan osnov za odgovorno lice. Naime nije odgovorno za prekršaj odgovorno lice koje je postupalo na osnovu naređenja drugog odgovornog lica ili organa upravljanja i ako je preduzelo sve radnje koje je na osnovu zakona, drugog propisa ili akta bilo dužno da preduzme da bi sprečilo izvršenje prekršaja (čl. 30. st. 2. ZOP-a). Oba uslova moraju biti kumulativno ispunjena te „odluka organa upravljanja ne oslobađa odgovornosti odgovorno lice koje je bilo u obavezi da postupa po propisu“,⁸¹ odnosno „okolnost da je okrivljeno odgovorno lice postupalo po nalogu direktora nije dovoljna za isključenje odgovornosti [...] jer je okrivljeni propustio da o nepravilnom ponašanju odgovornog lica – direktora, obavesti nadležne organe u pravnom licu, pa po potrebi i van njega, kako bi se sprečilo izvršenje nedozvoljenih radnji“.⁸² Ovaj osnov isključenja odgovornosti može se smatrati modalitetom naređenja pretpostavljenog, prilagođenog specifičnostima odnosa koji u pravnom licu i državnom organu postoje.

3.5. Odgovornost stranih lica za prekršaj

Osnovno pravilo prostornog važenja prekršajnog prava (tzv. teritorijalni princip) nalaže da se za prekršaj predviđen propisima Republike Srbije kažnjava učinilac ako je prekršaj učinjen na teritoriji Republike Srbije ili ako je učinjen na domaćem brodu ili vazduhoplovu dok se nalazi van teritorije Republike Srbije (čl. 7. st. 2. ZOP-a). Realizaciju tog principa predstavlja i pravilo da strano fizičko lice, strano pravno lice i odgovorno lice odgovaraju za prekršaje jednako kao i domaće fizičko, pravno i odgovorno lice (čl. 31. st. 1. ZOP-a). Međutim, odredbom st. 2. istog člana zakonodavac je ovu načelno proklamovanu jednakost ipak uslovio propisujući da će se strano pravno lice i odgovorno lice kazniti za prekršaj učinjen na teritoriji Republike Srbije ako strano pravno lice ima poslovnu jedinicu ili predstavništvo u Republici Srbiji ili je prekršaj učinjen njegovim prevoznim sredstvom, ako propisom kojim je prekršaj regulisan nije nešto drugo predviđeno. U domaćoj literaturi se osporava ne samo ovakvo uslovljavanje odgovornosti pravnih i odgovornih lica već

---

⁸⁰ Okružni sud u Pančevu, Pk. br. 30/91 od 11. 3. 1991. (Delibašić, 2012, str. 183).

⁸¹ Viši privredni sud u Beogradu, Pkž. br. 256/94 od 19. 9. 1994. (Delibašić, 2012, str. 173).

⁸² Vrhovni sud BiH, Pkž. br. 83/89 od 17. 11. 1989. (Delibašić, 2012, str. 175).

i mogućnost da se ovo pitanje drugačije reguliše posebnim propisima (dakle i podzakonskim aktima), što formulacija čl. 31. nesumnjivo omogućava.⁸³

4. ZAVRŠNE NAPOMENE

Nakon analize zakonskih rešenja i doktrinarnih shvatanja koja se tiču subjekata prekršajne odgovornosti možemo postaviti pitanje razloga postojanja čak pet imenovanih subjekata odgovornosti, pogotovo imajući u vidu da se oni, kako je to objašnjeno, suštinski mogu svrstati u dve kategorije. Ovo pitanje je, čini nam se, posebno važno u kontekstu odgovornosti preduzetnika i odgovornih lica u državnim organima, organima teritorijalne autonomije ili jedinice lokalne samouprave. Razlog posebnog izdvajanja preduzetnika od ostalih fizičkih lica je prevashodno visina kazne koja mu može biti izrečena. Naime, iako spada u fizička lica, preduzetnik je, kao privredni subjekt koji se registruje radi obavljanja delatnosti, po toj karakteristici bliži pravnim licima. Upravo zbog te „dualne prirode“ postoji i njegov poseban tretman – opšta pravila za njegovu odgovornost ista su kao i za fizička lica (subjektivna odgovornost zasnovana na krivici), ali su opšti minimum i maksimum novčane kazne koja mu se može izreći propisani u višim iznosima (v. čl. 39. ZOP-a). Sa druge strane, posebno izdvajanje odgovornih lica u državnim organima, organima teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave je posledica rešenja da sami ti organi ne mogu biti odgovorni za prekršaje. Iako postoje određeni pravni sistemi u kojima je odgovornost delova države (npr. njenih organa) moguća, Srbija se ipak odlučila za uobičajen i češći pristup, po kome tako nešto nije moguće. U tom smislu odgovornost odgovornih lica u tim organima trebalo bi da nadomesti prekršajnu neodgovornost samih tih organa.

Analiza subjekata prekršajne odgovornosti pokazala je, međutim, i jednu karakteristiku prekršajnog prava kao celine. Naime, iako je prvi zakon o prekršajima na prostorima Republike Srbije donet pre više od pola veka,⁸⁴ čini se da razvijenost nauke prekršajnog prava ne odgovora „starosti“ prekršaja kao tipa kaznenih delikata. Njihova priroda, kao i već pomenuti zamah približavanja krivičnom pravu, doprineli su da prekršajno pravo u dogmatskom smislu ostane u senci nauke krivičnog prava, kao daleko razvijenijeg sistema koji se

---

⁸³ Delibašić, Tomica, *Dalji razvoj našeg koncepta odgovornosti pravnih lica za krivično delo, privredni prestup i prekršaj – aspekt sprovođenja poslovnih i finansijskih propisa*, Pravo i privreda, br. 1–3/2014, str. 180.

⁸⁴ U pitanju je Osnovni zakon o prekršajima iz 1947., koji je kao savezni zakon usvojen u tadašnjoj Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Kazniteljni zakonik za policijske prestupke, kojim se uvode policijski prestupi, koji se smatraju svojevrsnom „pretečom“ prekršaja, donet je još 1851. Više o razvoju prekršajnog prava v. Vuković, 2021, str. 20–23.

oblikovao vekovima unazad. Smatramo da ova „nezainteresovanost nauke“ za prekršajno pravo nema svoje opravdanje, posebno ako se uzme u obzir da su u praksi prekršaji najmasovniji delikti kaznenog prava.⁸⁵

„Utapanjem“ prekršaja u krivična dela među njima se izgubila i svaka kvalitativna razlika. Drugim rečima, oni su u srpskom pravu oblikovani tako da se ne može pronaći neka suštinska karakteristika koja bi ih određivala kao tip ponašanja, drugačiji od krivičnog dela. Razlika među njima je kvantitativna i svodi se na stepen društvene opasnosti koji bi za prekršaje trebalo da bude niži,⁸⁶ odnosno na težinu sankcija koje se učiniocu mogu izreći.⁸⁷ Ipak, oblikovanje pojedinih instituta u ZOP-u (npr. prekršaj u produženom trajanju je fakultativni osnov za pooštavanje kazne [v. čl. 46. st. 5. ZOP-a], dok u krivičnom pravu može biti samo otežavajuća okolnost koja pri redovnom odmeravanju kazne utiče na to da kazna bude bliža posebnom maksimumu) ili njihovo odsustvo (npr. nepostojanje uslovne osude ili uslovnog otpusta u prekršajnom pravu) dovodi u pitanje ovaj zaključak, zbog čega pojedini autori ističu da u nekim slučajevima izvršenje prekršaja može za učinioca imati strože i ozbiljnije posledice nego izvršenje krivičnog dela, što s obzirom na njihovu prirodu ne bi trebalo da bude slučaj.⁸⁸

LITERATURA

1. Aćimović, Mihajlo, *Kazne i ostale sankcije u krivičnom i prekršajnom pravu*, XXIV savetovanje Saveza udruženja za krivično pravo i kriminologiju Jugoslavije, Beograd, 1986.
2. Banović, Jovana; Mihailović, Jovana, *Direktor kao odgovorno lice – pojedini kompanijskopravni i krivičnopravni aspekti*, Godišnjak Fakulteta bezbednosti, Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti, Beograd, 2021.
3. Cvetković, Veroljub, *Skrivljena neuračunljivost – član 24. KZ – neka pitanja*, Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Srbije, br. 3/2009.
4. Ćorović, Emir; Turanjanin, Veljko, *O skrivljenoj neuračunljivosti iz člana 24. Krivičnog zakonika Srbije*, Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, br. 1/2017, Beograd.

---

⁸⁵ Izveštaj o radu Prekršajnog apelacionog suda pokazuje da je ovaj sud imao priliv od 30 607 novih predmeta u 2021., <https://bit.ly/38vkQVh>, 10. 5. 2022.

⁸⁶ Radisavljević Ivana, *Sličnosti i razlike između prekršaja i krivičnog dela u srpskom pravu*, ur. Ignjatović, Đorđe, Kaznena reakcija u Srbiji IX, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2019, str. 368–369.

⁸⁷ V. Aćimović, Mihajlo, *Kazne i ostale sankcije u krivičnom i prekršajnom pravu*, XXIV savetovanje Saveza udruženja za krivično pravo i kriminologiju Jugoslavije, Beograd, 1986, str. 30–31.

⁸⁸ Milić, Ivan, *Da li je krivično delo uvek najteže kazneno delo? (I deo)*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 50, br. 3/2016, str. 937–955.

5. Delibašić, Tomica, *Dalji razvoj našeg koncepta odgovornosti pravnih lica za krivično delo, privredni prestup i prekršaj – aspekt sprovođenja poslovnih i finansijskih propisa*, Pravo i privreda, br. 1–3/2014.
6. Delibašić, Tomica, *Praktična primena Zakona o prekršajima. Pravna shvatanja kaznenog prava sa komentarom*, Službeni glasnik, Beograd, 2012.
7. Delić, Nataša; Bajović, Vanja, *Priručnik za prekršajno pravo*, Službeni glasnik, Beograd, 2018.
8. Delić, Nataša, *Bitno smanjena uračunljivost u kontekstu krivične odgovornosti*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, vol. 43, br. 1–2/1995.
9. Delić, Nataša, *Svest o protivpravnosti kao konstitutivni element krivice*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, vol. 56, br. 2/2008.
10. Drakić, Dragiša, *Bitno smanjena uračunljivost*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 43, br. 1/2009.
11. Drakić, Dragiša; Lukić, Tatjana, *Krivično pravo i sposobnost čovekovog samoodređenja*, Crimen, vol. 2, br. 1/2011.
12. Đokić, Ivan, *Nehat u krivičnom pravu*, Pravni život, br. 9/2005.
13. Grujić, Gordana, *Actiones liberae in causa*, PRAVO – teorija i praksa, vol. 37, br. 2/2020.
14. Jovanović, Nebojša; Radović, Vuk; Radović, Mirjana, *Kompanijsko pravo. Pravo privrednih subjekata*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2021.
15. Milić, Ivan, *Da li je krivično delo uvek najteže kazneno delo? (I deo)*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 50, br. 3/2016.
16. Milošević, Mladen, *Odgovornost pravnih lica za krivična dela*, Beograd, 2012.
17. Mrvić-Petrović, Nataša, *Krivičnopravni položaj lica sa mentalnim poremećajima*, Temida, vol. 10, br. 3/2007.
18. Mrvić-Petrović, Nataša, *Odgovornost pravnih lica i preduzetnika po novom Zakonu o prekršajima*, Pravo i privreda, br. 4–6/2014.
19. Mrvić-Petrović, Nataša, *Pojam prekršaja*, ur. Bobar, Katica, Novine u oblasti prekršajne prakse, IP Glosarijum, Beograd, 2006.
20. Pihler, Stanko, *Osvrt na odredbe o prekršajnoj odgovornosti i prekršajnim sankcijama u novom Zakonu o prekršajima RS*, ur. Bobar, Katica, Novine u oblasti prekršajne prakse, Zbornik radova, IP Glosarijum, Beograd, 2006.
21. Popović, Milena, *Položaj i prekršajna odgovornost pravnih lica u prekršajnom pravu*, Bilten Vrhovnog kasacionog suda, br. 2/2012.
22. Radisavljević, Ivana, *Sličnosti i razlike između prekršaja i krivičnog dela u srpskom pravu*, ur. Ignjatović, Đorđe, Kaznena reakcija u Srbiji IX, Beograd, 2019.
23. Risimović, Radosav, *Razgraničenje eventualnog umišljaja i svesnog nehata*, Nauka, bezbednost, policija, vol. 13, br. 3/2008.
24. Slavković, Vukan, *Pozitivnopravni i uporednopravni aspekti neuračunljivosti*, Crimen, vol. 7, br. 2/2016.
25. Stojanović, Zoran, *Krivično pravo. Opšti deo*, Beograd, 2020.
26. Stojanović, Zoran, *Krivično ili krivična odgovornost?*, Branič, br. 3–4/2004.
27. Stojanović, Zoran, *Značaj pojma prekršajne odgovornosti za prekršajno pravo*, Revija za kriminologiju i krivično pravo, br. 1–2/2012.
28. Šušnjara, Mirjana, *Odgovornost pravnih lica, odgovornih lica u pravnom licu i zaposlenih za saobraćajne prekršaje*, <https://bit.ly/3LgsvVu>.
29. Tukar, Mirjana, *Državna reakcija u sankcionisanju učinilaca prekršaja: sadašnje stanje i moguća rešenja*, ur. Kron, Leposava, Kriminal i državna reakcija: fenomenologija, mogućnosti i perspektive, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2011.

30. Vuković, Igor, *Krivično pravo. Opšti deo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2021a.
31. Vuković, Igor, *Prekršajno pravo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, 2021.
32. Vuković, Nikola, *Određena pitanja stvarne i pravne zablude*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 48, br. 1/2014.

Summary

Ivana Radisavljević *

SUBJECTS OF MISDEMEANOUR RESPONSIBILITY UNDER SERBIAN LAW

In the Republic of Serbia, misdemeanour law is considered to be a part of penal law, alongside criminal law and the law of economic offences. Its general part and the rules of procedure are regulated by the Law on Misdemeanours, which was enacted in 2013, while the special part is contained in various laws and bylaws.

Subjects of misdemeanour responsibility can be grouped into two categories: natural persons in the broader sense (a natural person, entrepreneur, responsible person within a legal person and within a state authority, an authority of territorial autonomy or within the authority of local self-government) and legal persons. A natural person is liable for a misdemeanour for which the fault is attributable to the person because he/she was mentally competent and the misdemeanour was committed with premeditation or negligently, and was aware or should and could have been aware that the action was prohibited (Art. 18, para. 1). The responsibility of natural persons is therefore subjective and presupposes fault. On the other hand, the responsibility of a legal person is considered to be objective. The Law on Misdemeanours regulates two types of penal responsibility of legal entities: one is based on the findings of the identification doctrine, and the legal entity is responsible for the acts and omissions of the agent controlling corporate activities; the second is a form of autonomous liability which rests on the organizational flaws of the company itself.

In this paper, the author analyses the grounds and conditions of penal responsibility of all the above-mentioned subjects. The author presents the legal solutions of the Law on Misdemeanours, the main doctrinal views on this matter, and the most relevant decisions of domestic courts.

Keywords: misdemeanour, responsibility for a misdemeanour, natural person, guilt, legal person

---

* Ivana Radisavljević, LL.M., Lecturer at the University of Belgrade Faculty of Law; ivana.radisavljevic@ius.bg.ac.rs; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1445-7071>.